

Natuurlijk Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT

NatuurlijkDelfland@knnv.nl
website: delfland.knnv.nl
twitter: NatuurlijkDelfland
facebook: NatuurlijkDelfland
instagram: NatuurlijkDelfland

Natuurlijk Delfland

Afdeling van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

21 september 2021

Thema 2021: Zaaien en maaien

Soort van het seizoen oktober – december: konijn en haas

Konijnen en hazen eten deels dezelfde planten, maar wonen in heel verschillende gebieden. Ze hebben door hun levenswijze een goede invloed op de diversiteit van planten en de biotoop waar ze leven.

Kijk naar ze uit, geniet van hun gedrag, maak foto's. Konijn of haas kan je melden via natuurlijkdelfland@knnv.nl. Ook eerdere ervaringen ontvangen we graag.

Eigen ervaring

Konijn: Een konijn mocht ik als kind houden in een kooi. Er was er een “te veel” op de kinderboerderij waar ik regelmatig ging helpen. Die moest mee, een grote, witte anarchist. Bij vrijheid in de tuin vrat ie alles, ik zie nog voor me dat hogere planten met een pootje naar beneden gebogen werden voor de laatste blaadjes. Met de kennis van nu zou ik dat iedereen afraden, konijnen zijn niet geschikt als huisdier. Donatie konijnen zie ik wel in het Zuiderpark, net afgedankt zijn ze nog wit en zwart, maar lukt het om een bestaan op te bouwen zijn de kinderen snel weer terug bij af: grijsbruin. En natuurlijk de duinkonijnen, nu de vossen er ook wonen, zien we ze minder vaak.

Haas: zo bijzonder vond ik het, fietsen naar Meijendel, langs een veldje vlak voor de watertoren, altijd hazen daar. Natuurlijk tot het moment dat .. wanneer weet ik niet, maar ze zijn er al jaren niet meer, jammer. Vanuit de trein zie ik ze nog wel eens.

Overeenkomsten

Konijnen en hazen zijn zoogdieren (*Mammalia*) en behoren tot de haasachtigen (*Lagomorpha*) zijn planteneters en worden maximaal vijf jaar oud. Vaak wordt gedacht dat het ook knaagdieren zijn, maar het gebit van haasachtigen is net wat anders. In de bovenkaak staan vier snijtanden, vooraan twee grote, brede, beetelvormige met aan de voorzijde een lengtegroef. Erachter twee kleinere en smallere stifttanden, deze zijn aan de voorkant niet zichtbaar. De lengtegroef in de voorste tanden en beide stifttanden ontbreken bij knaagdieren. Alle tanden groeien het leven lang door, ongeveer 2 mm per week en slijten tijdens het eten.

Een ander verschil met knaagdieren is het kauwen, knaagdieren bewegen alleen van achter naar voren, terwijl haasachtigen hun voer malen door rondjes te draaien met hun kaken.

Hazen en konijnen eten de eigen uitwerpselen voor een tweede keer, coprofagie, zo gaat het voedsel tweemaal door het spijsverteringsstelsel, voor extra eiwit en vitaminen.

Verder hebben beide lange oren, korte staarten en de spleetvormige neusgaten, die kunnen worden geopend en gesloten door een vouw in de huid.

Verschillen

Konijnen leven in groepen en graven holen, hazen leven alleen en hebben een leger. Hun biotoop is daardoor ook anders. Hazen zijn groter, hebben langere oren en grotere poten.

Konijn

Herkennen

Konijnen (*Oryctolagus cuniculus*) zijn 35 – 50 cm lang, zijn grijsbruin van kleur, de buik blauwig grijs, de onderkant van de staart en de poten zijn wit. Ze hebben lange oren. Mannen, ram of rammelaar, zijn wat dikker en zwaarder en hebben een bredere kop dan de vrouwen, moer of voedster.

Leefwijze

Konijnen leven op plaatsen waar ze droge holen kunnen graven, dat zijn droge zandige gebieden als de duinen. Er moet ook voldoende beschutting zijn in de vorm van struiken. Het konijn is actief in de schemer, maar ook wel overdag te zien. een schemerdier. Ze leven in grote groepen in een uitgebreid gangenstelsel, een zogenaamde (konijnen)hol of burcht. Deze wordt uitgegraven in een heuvel of een andere helling, in zandige grond. Ze wagen zich zelden verder dan 400 meter van het hol af. Met weinig dieren leeft het konijn in paarverband, met meer dieren in groepen van ongeveer twintig volwassen dieren en hun jongen. Binnen zo'n groep vormen zich subgroepjes, bestaande uit één tot vijf mannetjes en één tot zes vrouwtjes, met een eigen graasplek. Er heerst een strikte rangorde, de dominante dieren nemen de beste leefplekken. Bij gevaar stampen konijnen met de achterpoten. Ze kunnen sprinten, 55 km/u halen, maar houden dit niet lang vol.

Voedsel

Konijnen eten grassen, kruiden, loten, knollen, bast en akkergewassen als graan en kool.

Voortplanting

De eisprong van het vrouwtje wordt door de paring in gang gezet, bijna alle paringen resulteren in een zwangerschap resulteren, maar 60% daarvan stopt voortijdig. Embryo's kunnen opgelost worden en door de baarmoederwand weer volledig opgenomen. Dit gebeurt waarschijnlijk door te weinig eiwit in het dieet. De meeste (wilde) konijnen worden geboren tussen maart en augustus, als de jonge planten veel eiwit bevatten.

De draagtijd van is 28–31 dagen, per jaar kan een vrouwtje drie tot zeven nesten krijgen. De jongen worden geboren in een aparte ondergrondse nestkamer, bedekt met gras, mos en vacht uit de buik van de moeder. Jongen zijn bij de geboorte kaal en blind, en wegen 30 tot 35 gram. Na tien dagen gaan de ogen open. Ze worden ongeveer een maand dagen lang gezoogd. De moeder bezoekt de jongen slechts vijf minuten per dag om ze te zogen. Het mannetje beschermt jonge konijnen tegen andere konijnen, die zich soms agressief kunnen gedragen tegenover vreemde jongen.

Vrouwtjes zijn na vier maanden geslachtsrijp, mannetjes na drie maanden. Jongen die vroeg in het jaar geboren worden, kunnen zich nog hetzelfde jaar voortplanten. Konijnen worden in het wild maximaal negen jaar oud.

Haas

Herkenning

Hazen (*Lepus europaeus*) hebben een langwerpige lichaam, 40 – 75 cm, lange oren en lange poten. De achterpoten zijn langer en krachtiger dan de voorpoten. Hazen hebben een grijzig geel- tot roestbruine vacht, de onderzijde is grijzig wit van kleur, maar er zijn veel kleurvarianten. De bovenkant van het staartje is zwart, de onderkant wit. De lange oren, lepels, zijn grijs met een zwarte punt. Een haas ruit twee keer per jaar, de zomervacht is wat lichter van kleur. De ogen zijn groot en goudbruin en worden omringd door lichtere vacht.

Leefwijze

Hazen leven in grasvelden, weilanden en ook wel loofbossen. Beschutte plekken, zoals hoog gras, houtwallen, bosjes, bosrand, heggen en begroeide oevers zijn daarbij onmisbaar. Hazen zijn prooidieren, gehoor, zicht en reukzin zijn goed ontwikkeld. Met hun lange poten en vermogen om snelle wendingen te maken, maken ze een kans om aan belagers te ontsnappen.

Hazen zijn nachtdieren, maar soms ook in de ochtend en avond actief. Ze kunnen kilometers afleggen naar foerageer- en verzamelgebieden, vaak via vaste paden en wissels. Overdag liggen ze platgedrukt tegen de grond in een leger, een zelfgemaakt kuiltje, op een zonnige, beschutte plaats. De slaapjes zijn licht en kort, een paar minuten. Een haas wordt wakker van elk geluid of trilling van de bodem.

Het leefgebied rond het belangrijkste leger, ze hebben er meer, is 300 ha, daarbinnen kunnen ook andere hazen leven, maar het dier leeft solitair. Tijdelijke groepjes tijdens het eten zijn er wel.

Voedsel

Hazen eten grassen en kruiden als klaver en paardenbloem, ook zaden, twijgen, wortels en gewassen als biet, kool en wortelen. Ook schors (in de winter), paddenstoelen, vruchten en bessen.

Voortplanting

De paartijd loopt van januari tot september, maar piekt in maart/april. De mannen, rammen, kunnen flink vechten om een vrouwtje of moer. Er zijn één tot vier nesten per jaar, met twee tot zes jongen. Dit zijn nestvlinders, ze worden met haar en open ogen geboren, na een paar uur kunnen ze al het nest verlaten. Overdag blijven de jongen in kleine legertjes achter, de eerste tijd zijn ze ook geurloos, zodat roofdieren ze niet reukten. De moeder komt geregeld terug om ze te zogen, tenminste voor een maand. Na een week eten ze al vast voedsel, na vier weken zijn ze zelfstandig en binnen een jaar geslachtsrijp.

Ecologie

Konijnen en hazen zijn voedsel voor vele roofdieren en roofvogels. Ook door de mens worden ze bejaagd. Ze zijn gevoelig voor virussen, vooral konijnen omdat ze zo dicht op elkaar leven. De grootste bedreiging is toch wel aantasting van leefgebied (woningbouw, infrastructuur), grootschalige landbouw, eenzijdigheid van gewassen en gebruik van gifstoffen (hazen).